

6. 1. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Souhlas se změnou autorského díla

V právní praxi dochází nezdědky k uzavírání smluv o dílo, kupních či inominátních, jejichž předmět plnění se nějakým způsobem dotýká autorských práv. Smluvní strany takových smluv se stále častěji snaží s dotčenými autorskými právy vypořádat, což lze jistě kvitovat s povděkem, nicméně v mnoha případech smluvní ujednání neodpovídají tomu, co strany měly zájem sjednat. Zpravidla bývá smluvními stranami k autorskému dílu sjednáno poskytnutí licence a zejména v případech, kdy jde o licenci neomezenou, se mnozí z držitelů licence mylně domnívají, že mohou s autorským dílem nakládat de facto libovolně. Takovým přístupem pak bývají zpravidla zasažena zejména práva samotných autorů autorského díla. V tomto článku se proto hodláme zabývat primárně otázkou práv autorů autorských děl v souvislosti se změnami autorských děl třetími osobami.

FIALA, TEJKAL A PARTNEŘI S.R.O.
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Autor autorského díla

Definici autorského díla obsahuje § 2 zákona č. [121/2000](#) Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) (dále jen „**autorský zákon**“ nebo též „**AZ**“). Aby mohlo nějaké dílo být označeno za dílo autorské, je nezbytné, aby bylo výsledkem tvůrčí činnosti autora, nebo alespoň autorovým duševním výtvozem. Jak z uvedeného vyplývá, předpokladem pro vznik autorského díla je duševní činnost. Duševní činnosti je přitom schopna pouze fyzická osoba, osoba právnická duševní činnost vyvíjet nemůže. Autorem autorského díla tak může být vždy pouze fyzická osoba, což též výslovně uvádí § 5 odst. 1 AZ.

Druhy autorských práv

Ke každému autorskému dílu se vždy vážou dva okruhy základních autorských práv, jejichž odlišení je pro další výklad naprosto zásadní:

- majetková práva autora k autorskému dílu,
- osobnostní práva autora k autorskému dílu.

Majetková práva k autorskému dílu

Obsahem majetkových práv je právo autorské dílo užít. Pod pojem užití autorského díla spadá dle § 12 odst. 4 AZ zejm. právo autorské dílo rozmnožovat, rozšiřovat, pronajímat, půjčovat, vystavovat nebo sdělovat veřejnosti. Tento výčet je však pouze demonstrativní a autorské dílo je možné užít též jakýmkoliv jiným existujícím způsobem.

Je nezbytné výslovně uvést, že právo autorské dílo užít nezahrnuje právo autorské dílo jakkoliv změnit či jej spojit s jiným dílem, ani právo autorské dílo zničit. Tato oprávnění jsou součástí osobnostních autorských práv, jak bude uvedeno dále.

Užít autorské dílo je primárně oprávněn vždy pouze sám autor autorského díla. Aby jakákoliv třetí osoba mohla autorské dílo užít, potřebuje k tomu mít příslušné oprávnění – licenci[1].

Licenci k autorským dílům v některých případech poskytuje přímo sám autorský zákon, jde v takovém případě o tzv. zákonnou licenci (např. úřední licence, knihovní licence apod.) a třetí osoba tak může autorské dílo užít způsobem, který AZ výslovně dovoluje. Licenci může poskytnout též sám autor prostřednictvím licenční smlouvy.

A právě tato licenční smlouva k majetkovým autorským právům, tedy k právům dílo užít, nikoliv však změnit, je licenční smlouvou, kterou zpravidla účastníci smluv znají. Obsahem licenční smlouvy (dále též „**licence**“) je svolení autora autorského díla k tomu, aby nabyvatel licence mohl autorské dílo užívat způsobem, na kterém se účastníci smlouvy dohodnou. Na základě licence je tak nabyvatel licence oprávněn autorské dílo sice ve sjednaném rozsahu užít, není však oprávněn je jakkoliv měnit nebo je spojovat s díly jinými, nejde-li o specifické výjimky, o kterých bude pojednáno dále.

Osobnostní práva k autorskému dílu

Obsahem osobnostních práv je zejm. právo na nedotknutelnost[2] autorského díla, což znamená, že jen a pouze autor má možnost udělit svolení ke změně autorského díla nebo k jeho spojení s dílem jiným. Má-li tak nabyvatel licence v úmyslu autorské dílo nejen užít, ale též je změnit, tedy např. zpracovat, rozšířit, upravit, spojit s dílem jiným, je nezbytné, aby k tomu vedle licence získal též souhlas autora.

Výjimky

Nedotknutelnost autorského díla není zcela absolutní. Ustanovení § 2375 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník zakotvuje pro nabyvatele licence právo autorské dílo měnit, jestliže jde o takovou změnu, u níž lze spravedlivě očekávat, že by k ní autor vzhledem k okolnostem užití svolil. Ani v takovém případě však nabyvatel nesmí dílo změnit, vyhradil-li si autor svolení a je-li nabyvateli taková výhrada známa.

V oblasti počítačových programů pak obsahuje další výjimku § 66 AZ, který stanoví, že do autorského práva nezasahuje nabyvatel licence, který počítačový program mění, pokud tak činí při zavedení programu, nebo opravuje jeho chyby, nebo je-li to nezbytné k dosažení vzájemného funkčního propojení s jinými programy apod.

Další důležitou výjimkou je úprava tzv. zaměstnaneckého díla, obsažená v § 58 AZ.

Zaměstnanecké dílo

Vytvoří-li autor autorské dílo jako zaměstnanec za účelem splnění svých pracovních povinností, stanoví § 58 odst. 1 AZ, že zaměstnavatel autora vykonává autorova majetková práva k autorskému dílu. Nedochozí k převodu majetkových práv na zaměstnavatele, zaměstnavatel má pouze oprávnění majetková práva místo autora vykonávat. Sám zaměstnavatel je tak místo autora oprávněn autorské dílo v neomezeném rozsahu užívat a též rozhodovat o tom, komu a za jakých podmínek poskytne k autorskému dílu licenci.

Velmi důležitým ustanovením AZ je poslední věta § 58 odst. 1, která umožňuje zaměstnavateli se svolením autora postoupit právo výkonu majetkových práv na třetí osobu. Tato možnost je výhodná zejm. pro objednatele, kteří si objednali u zaměstnavatele autora vytvoření autorského díla a chtějí získat též co nejširší oprávnění s dílem nakládat. Postoupením výkonu majetkových práv na objednatele získá takový objednatel možnost sám rozhodovat o tom, komu a za jakých podmínek poskytne k autorskému dílu licenci, přičemž sám objednatel žádnou licenci nepotřebuje, neboť co se

týká výkonu majetkových práv k autorskému dílu, je fakticky v postavení samotného autora.

Ustanovení § 58 odst. 4 AZ výslovně uvádí, že autorova osobnostní práva k autorskému dílu zůstávají nedotčena. Vykonává-li však zaměstnavatel majetková práva k autorskému dílu autora, má se za to, že autor svolil k jakýmkoliv úpravám autorského díla. Zaměstnavatel autora je tak vedle možnosti vykonávat majetková práva (tedy v podstatně udělovat místo autora licence) oprávněn též autorské dílo dle své potřeby měnit.

V odborné veřejnosti nepanuje jednota v tom, zda spolu s postoupením výkonu majetkových práv dochází též k postoupení práva autorské dílo měnit[3]. Autorský zákon nic takového výslovně nestanoví, možnost postoupit výkon práv spojuje výlučně jen s právy majetkovými. V oblasti osobnostních autorských práv je zaměstnavatel oprávněn „pouze“ dílo měnit, autorský zákon zaměstnavateli nedává právo osobnostní práva autora přímo vykonávat, jak to autorský zákon stanoví u práv majetkových. Z tohoto úhlu pohledu tak ani nelze hovořit o možnosti postoupit výkon osobnostních práv, neboť zaměstnavatel osobnostní práva není oprávněn vykonávat.

Argumentace zastánců společného postoupení výkonu majetkových práv a práva autorské dílo měnit vychází ze samotného důvodu existence dotčených ustanovení, která jen ve svém vzájemném spojení umožňují zaměstnavateli de facto neomezeně s autorským dílem nakládat, čímž umožňují zaměstnavateli autora efektivně zhodnotit investici vloženou právě do vytvoření autorského díla. Pokud by následně při postoupení práv ze zaměstnavatele na osobu, která si vytvoření díla u zaměstnavatele autora objednala, došlo k rozštěpení této jednoty a objednatel by tak získal možnost vykonávat pouze majetková práva, byla by investice objednatele do vytvoření díla z podstatné části znehodnocena.

Byť se v zásadě s tímto principem výkladu a jeho logikou ztotožňujeme, nelze přehlížet, že AZ skutečně stanoví možnost postoupit výkon práv jen pro práva majetková, u práv osobnostních tato možnost absentuje a zákon nezakotvuje ani možnost postoupit právo autorské dílo měnit na třetí osobu. Proto považujeme shora uvedený výklad za příliš extenzivní a doporučujeme respektovat nemožnost postoupení výkonu osobnostních práv ani práv autorské dílo měnit ze zaměstnavatele na jakoukoliv třetí osobu. Z toho dále vyplývá potřeba řešit možnost změny autorského díla přímo na základě souhlasu poskytnutého autorem díla.

Zároveň je nezbytné poukázat též na další aspekt zákonné úpravy práva zaměstnavatele autora dílo měnit. Ustanovení § 58 odst. 4 AZ podmiňuje vznik práva zaměstnavatele dílo měnit tím, že zaměstnavatel zároveň vykonává majetková práva k autorskému dílu[4]. A contrario nevykonává-li zaměstnavatel majetková práva k dílu, zákonná domněnka neplatí a zaměstnavatel není ani oprávněn dílo měnit. Taková situace nastává i v případě, že zaměstnavatel postoupí výkon majetkových práv na třetí osobu. Čistě z gramatického výkladu uvedeného ustanovení autorského zákona tak vyplývá, že po postoupení výkonu majetkových práv na třetí osobu zaniká právo zaměstnavatele dílo měnit, neboť zaměstnavatel nadále nenaplnuje podmínku, že pro existenci práva dílo měnit musí zároveň vykonávat majetková autorská práva.

Objednatel a zhotovitel jako jediný autor fyzická osoba

Tento vztah je pro potřeby řešení majetkových a osobnostních práv poměrně jednoduchý. Autor je jedinou osobou, která může s majetkovými i osobnostními právy disponovat, proto lze jednoduše uzavřít licenční smlouvu, ve které autor poskytne objednateli uživatelská oprávnění v dohodnutém rozsahu a v níž zároveň udělí objednateli svolení ke změnám díla v dohodnutém rozsahu (omezeném či neomezeném).

Je-li předmětem objednávky objednatele autorské dílo spočívající ve vytvoření počítačového

programu nebo databáze nebo kartografického díla, stanoví § 58 odst. 7 AZ fikci, že objednatel se ve vztahu k autorovi považuje za zaměstnavatele a vytvořené autorské dílo se považuje za dílo zaměstnanecké. V tomto případě by se pak použily v celém rozsahu závěry z níže uvedeného případu, kdy na straně zhotovitele vystupuje zaměstnavatel autora díla.

Objednatel a zhotovitelé - fyzické osoby spoluautoři

V tomto vztahu přistupuje do řešení spoluautorský prvek, tedy autorství více než jednoho autora k jedinému autorskému dílu. Dle § 8 odst. 4 AZ rozhodují spoluautoři o nakládání s dílem jednomyslně. Toto ustanovení tak vyžaduje, aby licenci i souhlas se změnami autorského díla poskytli všichni spoluautoři. Všichni spoluautoři by tak měli být účastníky smlouvy, již objednateli společně udělí licenci a souhlas se změnami autorského díla.

V případě vytvoření počítačového programu, databáze nebo kartografického díla se užijí závěry z následujícího případu.

Objednatel a zhotovitel jako zaměstnavatel zaměstnávající autory

Odlišnost tohoto vztahu od prvních dvou příkladů tkví ve skutečnosti, že majetková práva vykonává zaměstnavatel autorů (bez ohledu na to, zda je zaměstnavatel právnická nebo fyzická osoba), ale osobnostní práva nadále svědčí přímo autorům. Licenční smlouvu proto bude uzavírat objednatel se zaměstnavatelem autorů, případně může dojít mezi objednatelem a zaměstnavatelem k převodu výkonu majetkových práv, jestliže k takovému postupu má zaměstnavatel souhlas autorů.

Svolení se změnou autorského díla může udělit objednateli jen autor, případně společně všichni autoři, je-li jich více.

Pokud by měl souhlas se změnou autorského díla udělit zaměstnavatel autorů, bylo by nezbytné, aby k takovému úkonu byl autory díla zmocněn, neboť osobnostní práva může vykonávat pouze autor a jiné osoby tak mohou souhlas udělit jen jako zástupci autorů, tudíž nikoliv vlastním jménem, ale jen jménem autorů. Je-li zároveň zaměstnavatelem udělován objednateli jménem autorů souhlas se změnami autorského díla v písemné formě, lze doporučit, aby též zmocnění zaměstnavatele bylo autory díla provedeno v písemné formě[5].

Objednatel a zhotovitel jako zaměstnavatel zaměstnávající autory a využívající služeb dalšího, zaměstnavatelem nezaměstnaného autora

V tomto případě platí ve vztahu k zaměstnancům zaměstnavatele stejné závěry jako v předchozím případě.

V případě osobnostních práv platí výklad předchozí varianty jak pro zaměstnané autory, tak pro autory zaměstnavatelem nezaměstnané.

Ve vztahu k majetkovým právům může zhotovitel získat od jím nezaměstnaného autora pouze licenci, jeho majetková práva vykonávat nemůže. Objednateli autorského díla pak zaměstnavatel může buď udělit podlicenci, je-li k tomu zaměstnavatel oprávněn, nebo může licenci opět se souhlasem jím nezaměstnaného autora na objednatele převést.

Je-li předmětem objednávky objednatele autorské dílo spočívající ve vytvoření počítačového programu nebo databáze nebo kartografického díla užijí se opět v celém rozsahu závěry z předchozího příkladu.

Objednatel a zhotovitel jako objednatel díla u podzhotovitele - zaměstnavatele autorů

Pokud zhotovitel zadá vytvoření autorského díla podzhotoviteli, který je teprve zaměstnavatelem autorů, dochází ke značnému komplikování vzájemných vztahů.

Majetková práva autorů vykonává podzhotovitel jako zaměstnavatel autorů. Zhotoviteli tedy může poskytnout licenci s právem udělovat podlicence a zhotovitel udělí objednateli podlicenci.

Podzhotovitel též může se souhlasem autorů postoupit právo výkonu majetkových práv na zhotovitele, který pak objednateli udělí licenci.

Byť autorský zákon v případě práva postoupit výkon majetkových práv hovoří v § 58 odst. 1 pouze o zaměstnavateli autora, nelze dle našeho názoru toto oprávnění omezovat jen na zaměstnavatele autora. Má-li jakákoliv třetí osoba, již zaměstnavatel autora právo výkonu majetkových práv postoupil, zájem výkon majetkových práv jako majetkové právo dále postoupit a má-li k tomu zároveň svolení autora, nelze takovému postoupení dle našeho názoru bránit. Z tohoto důvodu je pak dle našeho názoru možné, aby zhotovitel postoupil se souhlasem autorů právo výkonu majetkových práv dále na objednatele.

U osobnostních práv platí již shora řečené, tedy že souhlas mohou udělit společně jen přímo autoři, jiné osoby pak jen jako jejich zmocněnci. Aby právo autorské dílo měnit svědčilo i původnímu objednateli, bylo by třeba, aby buď autoři poskytli souhlas přímo objednateli, nebo aby podzhotovitel udělil souhlas přímo objednateli jménem autorů. Je možná též varianta, že autoři zmocní podzhotovitele k udělení souhlasu jejich jménem a zároveň umožní podzhotoviteli zmocnit ke stejnému jednání další osobu. V takovém případě by mohl podzhotovitel zmocnit zhotovitele k udělení souhlasu se změnou autorského díla jménem autorů a zhotovitel by pak jako další zmocněnec udělil jménem autorů souhlas objednateli.

Další varianty vztahů

Všechny ostatní varianty vztahů budou vždy již jen vzájemnou kombinací shora uvedených variant, pro jejichž řešení se užijí uvedené principy.

Závěr

Má-li objednatel autorského díla zájem mít k dispozici co nejširší paletu autorských práv, lze doporučit, aby věnoval zvýšenou pozornost ujednáním týkajícím se autorských práv a to zejm. práv osobnostních. Je na objednateli, zda bude po zhotoviteli vyžadovat získání přímých souhlasů autorů díla s jeho změnou, nebo zda se spokojí s udělením tohoto práva zhotovitelem jménem autorů. Vzhledem k tomu, že velké množství zhotovitelů nebude těmto aspektům pravděpodobně věnovat dostatečnou pozornost a udělení souhlasu jménem autorů budou zřejmě činit bez odpovídajícího zmocnění autorů, lze též doporučit, aby součástí smlouvy byla povinnost zhotovitele zajistit úpravu právních vztahů s autory díla tak, aby nedošlo k porušení osobnostních práv autorů ze strany objednatele v případě změny autorského díla a pro případ, že by zhotovitel takovou povinnost porušil, sjednat též smluvní pokutu.

Mgr. Jiří Dostál,
trvale spolupracující advokát

Mgr. et Mgr. Jan Sedláček,
advokátní koncipient

[Fiala, Tejkal a partneři, advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Helfertova 13
613 00 Brno

Tel.: +420 541 211 528
e-mail: recepce@akfiala.cz

[1] Z autorského zákona vyplývají dvě výjimky. První výjimkou je situace, kdy AZ uvádí, že určitý způsob užití autorského díla se vůbec za užití autorského díla dle AZ nepovažuje. V takovém případě pak třetí osoba k faktickému užití díla nepotřebuje ani licenci. Druhou výjimkou je stav, kdy majetková práva vykonává jiná osoba než autor (viz dále část o zaměstnaneckém dílu).

[2] § 11 odst. 3 věta první autorského zákona: Autor má právo na nedotknutelnost svého díla, zejména právo udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla, nestanoví-li tento zákon jinak.

[3] Například autoři publikace Softwarové právo (Lukáš Jansa, Otevřel Petr. Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, s. 108) hovoří o „postoupení výkonu majetkových a jiných (osobnostních) práv“, na jehož základě je pak objednatel „oprávněn dále k licencování softwaru, jeho změně, dokončení, spojení s jiným softwarem...“

[4] § 58 odst. 4 věta druhá autorského zákona: Vykonává-li zaměstnavatel majetková práva k zaměstnaneckému dílu, má se za to, že autor svolil ke zveřejnění, úpravám, zpracování včetně překladu, spojení s jiným dílem, zařazení do díla souborného, jakož i k tomu, aby uváděl zaměstnanecké dílo na veřejnost pod svým jménem, ledaže je sjednáno jinak.

[5] Ustanovení § 441 odst. 2 věta třetí občanského zákoníku uvádí: „Vyžaduje-li se pro právní jednání zvláštní forma, udělí se v téže formě i plná moc.“ V komentáři k ustanovení § 441 občanského zákoníku (Lavický, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1667) se můžeme dočíst, že spojení „vyžaduje-li se“ se vztahuje na formu vyžadovanou zákonem. Autoři komentáře však zároveň nedávají odpověď na otázku, zda je třeba zvláštní formy plné moci i pro právní jednání, jehož zvláštní forma je vyžadována ujednáním smluvních stran, a pouze uvádí, že bude „otázkou, zda i v případě smluvní formy právního jednání bude nutné udělení plné moci v téže formě“. Z důvodu právní jistoty proto doporučujeme, aby i v případě smluvené formy právního jednání byla plná moc vystavena ve stejné formě.

Další články:

- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Vyčlenění rodinných nemovitostí \(i v podobě podílu v bytovém družstvu\) do svěřenského fondu](#)
- [Sport versus EU - aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)
- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny - překvapení vlastníka?](#)
- [Rodič u dítěte v nemocnici: právo na přítomnost neznamena bez dalšího právo na přespání na jip/jirp](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)